

"אני ניצחתי" : אל"מ משה העליון חזר למחנה ההשמדה כמנצח

במלחמת העולם השנייה נשלח מעיר ילדותו סלונקי שביוון אל מחנה ההשמדה אושוויץ. הוא איבד את כל בני משפחתו אך הצליח לשרוד, ולימים עלה לישראל, התגייס לצה"ל, התקדם עד דרגת אלוף משנה ונסע, לבוש מדים, לבקר במחנות ריכוז בפולין. סיפורו של משה העליון, תושב בת ים ומחבר הספר "מיצרי השאול"

טלי בנדו לאופר | 2/5/2011 7:17

כשאני שואלת את אל"מ (במיל") משה העליון איך ניצל ממות, הוא מביט בי בחיך ואומר "מן אלה". אחר כך יספר על נזיר פולני שנהג לשלם לו, למשה, בפת לחם, על לימודי יונית אותם הטיב להעביר לו בין כתליו הנוראים של מחנה ההשמדה אושוויץ.

משה העליון בכניסה לאושוויץ צילום: ארכיון פרטי

העליון, 85, תושב בת ים בהווה, הוא יליד סלונקי, יוון. הקהילה היהודית ביוון מנתה בתקופת מלחמת העולם השנייה כ-78,000 בני אדם, מעט יותר מאחוז מאוכלוסיית המדינה. חלקם הגדול, כ-55,000, ישב בסלונקי ורובם הגדול הושמד על ידי הכובש הנאצי. בין הניצולים משה העליון.

הוא נולד למשפחה שומרת מצוות, סבו היה רב ואביו, אליהו, עבד כמנהל חשבונות בבית מסחר ואף כיהן כחזן בית כנסת "מונאסטרליס" - בית הכנסת היחיד שניצל מגזירת ההרס כי היה מוקף בתי מגורים משני צדדיו, והצלב האדום קיבל אותו לרשותו כמחסן.

אמו, רחל, הייתה עקרת בית שגידלה אותו ואת אחותו הצעירה ממנו בשנה וחצי, אסתר (נינה). בילדותו, הוא מספר, למד בבית ספר שנוהל על ידי נזירות צרפתיות, ולאחר שנפל למשכב ממושך החליטו הוריו להעבירו לבית ספר "תלמוד תורה" של הקהילה היהודית.

"אמי חשבה שחליתי בגלל שאני לומד במסגרת נוצרית ולא בבית ספר יהודי", נזכר העליון. בהיותו בן 15 הופסקו לימודיו בשל חוקי הגזע שהונהגו על ידי הגרמנים. "בחדש אפריל 1941 פלשו הגרמנים ליוון", הוא מספר.

"לאחר שהביסו את הצבא היווני הם הגיעו לסלונקי. היה זה שלושה ימים לפני ערב חג הפסח ואבי היה חולה מאוד, מזה חודש ימים, לאחר שחלה בדלקת ריאות שהביאה להתפתחות צהבת. את סדר הפסח ערכנו בעצב רב, ובחול המועד הוא נפטר. הלווייתו הייתה דלה ועצובה עקב הכיבוש הגרמני – אלו היו ימיו הראשונים ופחד גדול שרר באוויר".

חודש לאחר הכיבוש הגרמני, העיר חזרה לתפקד כרגיל. מספר העליון: "בית הספר הועבר למבנה מרוחק יותר, אך הלימודים נערכו כסדרם. חשבנו שאולי שהכיבוש בעצם אינו נורא כל כך, היחידים שנתפסו היו קומוניסטים ולא חששנו, כי לא היינו כאלה. לאחר חידוש הלימודים התחלתי גם לעבוד כדי לתרום לפרנסת המשפחה, שכן אבי נפטר ואמי הייתה עקרת בית".

העליון פתח דוכן לממכר גרביים, ממחטות, חגורות ולבנים, לגברים ונשים. הגרמנים, הוא אומר, קנו כל דבר שניתן היה לשלם עליו כסף. הדוכן פעל עד לגזירות נוספות שהוטלו על ידי הגרמנים, ביניהן תחימת מספר רחובות למגורי יהודים בלבד, כ-15 חודשים לאחר כיבוש יוון.

העליון: "פורסמה פקודה שניתנה על ידי המושל הגרמני, על פיה כל יהודי בגילאי 18-45 נדרש להתייצב ב'כוכר החירות' של העיר לצורכי רישום. מי שלא יעשה כך יצטרך לשאת בתוצאות מעשיו".

העליון לא התייצב, שכן היה בן 16 בלבד, אך לאחר שעות מועטות החלו להגיע ידיעות בדבר הנעשה בכיכר. "סופר כי הם הוחזקו שעות בשמש הקופחת של יולי, מתוזזים בתרגילי 'התעמלות' ומכות אכזריות הונחתו על אלו שכוחם לא עמד להם. שיסו בהם כלבים ולא הרשו להם לשבת או לשתות מים. כך בעצם התחילה רדיפת היהודים".

הבטחנו שנבוא לבקר

אנו נפגשים ביום מעונן בחדרו ב"מגדלי הים התיכון" בעיר בו הוא שוכן. מכל חלון נשקף ים כחול ומזמין. כשאני מתפעלת פעם אחר פעם מהנוף הקסום, הוא מחזיר אותי למציאות. שלו. דירתו עמוסה בספרים שנושאים הוא שואת העם היווני, מילונים וספרי היסטוריה למיניהם.

"הצורך לכתוב לא עוזב", הוא מחייך אליי. העליון הוציא בשנה שעברה, במהדורה שלישית ופרטית, את זיכרונותיו מהעת ההיא תחת השם "מיצרי השאול". הספר תורגם על ידו לאנגלית וללאדינו. בנוסף, הוציא שני ספרי שירה בלאדינו שתורגמו אף לעברית.

האחד "במחנות המוות" הכולל שלוש פואמות על חיי האסירים במחנות הריכוז. השני נקרא "בשדות מואב ופלשת" וכולל את המחזה "בלעם" ופואמה בשם "שמשון" אשר עוסקת בסיפורו של שמשון מהצד הפלישתי.

משפחת העליון: האם רחל, האב אליהו, האחות אסתר ומשה צילום: ארכיון פרטי

בחודש מרץ 1943 הודיעו הגרמנים ליהודי סלוניקי כי ייצאו בקרוב לעיר קרקוב שבפולין. למשפחת העליון זה נשמע בסדר. "היהודים גורשו מכל כך הרבה מקומות ועברו במרוצת השנים לארצות שונות, שחשבנו ששם מרוכזים להם יהודי אירופה, ויחד נחיה", מספר העליון.

"לא שיערנו לעצמנו מה עומד להתרחש. הגרמנים הודיעו מהיום למחר מיהן המשפחות שיוצאות למסע, וכל משפחה כזאת הייתה צריכה לעבור לבית שנמצא בגטו 'הברון הירש', שכונה שגבלה בתחנת הרכבת של העיר".

ידיעות על תנאי המסעות לפולין התפשטו בקרב יהודי העיר ועוררו סערה גדולה. "כולם התכנסו בבית הכנסת והקימו צעקה גדולה, שכוונה אל ראשי הקהילה ובראש ובראשונה אל הרב צבי קורץ שעמד בראשה", הוא מזכר, "הם דרשו לשפר את תנאי המסע או שיפסיקו אותם לאלתר. הרב ניסה להרגיע את ההמון הזועם אך ללא הצלחה, ותנאי המסע נותרו כפי שהם".

לאחר ימים ספורים גם משפחת העליון אספה את מיטלטליה ועברה לגטו ברון הירש. הפרידה, הוא מספר, הייתה עצובה אך אופטימית. "השארתי ספרים אצל שכניי, והבטחנו שנבוא לבקר בהקדם". אל המסע יצא מלווה באמו רחל, אחותו אסתר, סבו וסבתו מצד האם, דודו, אשת הדוד ותינוקים.

כשנשאלת השאלה איך לא חשב להימלט לגורל אחר, הוא נותן בי מבט ארוך ומסביר כי מבחינתו לכבד את המשפחה היה מעל הכל. "מי יעזור לסבא וסבתא לרדת ולעלות מהרכבת? ואבא כבר לא היה בחיים, הייתי צריך לדאוג לאמא ולאסתר. גם לא ידענו כלום, היה צו שאסר על שמיעת רדיו זר, שמענו רק את התחנות שאושרו על ידם והן לא הסגירו דבר".

מסע הרכבת ארך מספר ימים. בכל קרון נדחסו כ-85 בני אדם. נשים, גברים וטף ומזוודותיהם הרבות. מחריץ צר צפה על הדרך, הנוף והשפה המופיעה בשלטים שהשתנתה. מחוץ לכל קרון נתלו חיילים גרמנים ששמרו על המובלים. "עוד מסלוניקי ידענו שהתנאים יהיו גרועים, אז זה לא הפתיע אותנו. כל יומיים~שלושה עצרו את הרכבת בקרבת מקור מים ונתנו לנו לשתות ולעשות את צרכינו בטבע. תארי לך 2,500 אנשים מתנפלים על מים. זה תמיד מזכיר לי את משה מכה על

הסלע".

איך מסתדרת אמונה באל ושואה? אני שואלת אותו לאחר שאני מבינה כי מדובר באדם מסורתי שנוהג לבקר בבית כנסת. הוא מסביר לי כי התהיות והשאלות לא נגמרו, ובינו לבינו מתקיימים דיונים אינסופיים.

איפה אנחנו?

לאחר כשבוע ברכבת הגיעו, בחצות הלילה, למחנה ההשמדה אושוויץ. "הורידו את כולנו ברחבה גדולה ונאמר במערכת הכריזה שלא ניקח שום דבר איתנו, רק נרד. ברקע ראינו הרבה משאיות שהיו בעצם תפאורה כדי שנאמין שבאנו לעבוד, ובפעם הראשונה ראינו לובשי פיג'מת פסים.

"תהינו מה פשר הדבר. בילדותי קראתי ספרים על בית הסוהר 'סינג סינג' בארה"ב, ונבהלתי מההשוואה. חבריי למסע ניסו לדבר עם האסירים לובשי הפסים, אבל הם לא ענו, אסור היה להם. בחשיכה לא ראינו את רזונם המחריד.

"הפקודה הבאה שניתנה לנו היא להתחלק לארבע קבוצות: גברים בעלי כושר עבודה, גברים שלא יכולים לעבוד, נשים בעלות כושר עבודה ונשים שאינן. דאגנו מאוד לאחותי, היא הייתה בת 16 ולא ידענו לאן כדאי שתלך. היא הלכה עם אמא שלי ושתייהן נידונו למוות. דודי ואני נותרנו יחד בקבוצה בת 500 אנשים.

משה העליון צילום: טלי בנדו לאופר

עד מהרה החלו להצמיד אותנו פנימה, אל תוך המחנה, והובלנו לצריף שנמצא בין בלוקי המגורים, צמוד לבית מרחץ. התבקשנו להתפשט מבגדינו, להישאר בנעליים בלבד ולהתייצב בתחנות כל אחד בתורו: תחנה של הורדת בגדים, תחנה בה כל אסיר נבדק שלא השאיר עליו שום דבר, תחנה בה גוזזים שיער ותחנה בה מתקלחים ולאחר מכן לובשים את בגדי האסירים.

"כשלבשנו את הבגדים, דוד שלי ואני הסתכלנו אחד על השני והלם הכה בנו. 'איפה אנחנו?' שאלנו אחד את

השני באימה". באותו לילה שלחו אותם ללינה באחד הבלוקים, ומוקדם בבוקר כבר השכימו למסדר. "לא אכלנו מבוקר היום הקודם והיינו מורעבים", הוא מספר.

"קיבלנו קצת תה ולחם, ללא כוסות או סכום. שתינו בעזרת קערות ואכלנו עם הידיים. היה תור עצום לאוכל וכולם השתוקקו לקבל. הימים הראשונים היו כמו טירונות, היינו בהסגר שמא יש לנו מחלות, ואימנו אותנו לדעת את המספר אותו הצמידו לנו הגרמנים בשפה הגרמנית. באותו מעמד קעקעו לנו את היד במספרנו האישי. לאחר זמן מה הוסיפו למספר צלע של משולש תחתיו, שמסמן את היותנו יהודים.

"העם היווני ידוע במזגו החם, ולכן לקח לחלקנו זמן להתרגל לעמדת הכוח בה היו הגרמנים. כשהם איימו על יוני הוא מיד רצה להרביץ, אך לאט לאט הבנו שאנחנו לא הולכים לנצח במקום הזה".

לאחר כחודש שובצו האסירים בעבודות שונות, ורובם הועברו למחנות אחרים. העליון נותר באושוויץ ועבר לבלוק בו כל יושביו עסקו בגננות. "הייתי היווני היחיד בקומנדו (כוח עבודה), לא היה לי עם מי לדבר והייתי מתוסכל מאוד. העבודה לא הייתה קלה וכל מי שהאט קיבל מכות".

בספרו הוא מתאר כיצד אכלו במחנה לחם: "המנות היו מוקצבות וכל אדם נהג בלחם שלו אחרת. נגיסות גדולות או קטנות וארוכות, ואני צפיתי. ניסיתי את כל השיטות, אך תמיד נותרתי רעב". לאחר זמן מה החלה להתנפח אוזנו השמאלית. הייתה זו דלקת שסבל ממנה חודשים קודם לכן והיא החריפה במחנה.

"החלטתי ללכת למסדר חולים, שהתקיים לאחר החזרה מהעבודה בלבד כניסיון למגר את המתחזים שרצו לנוח או להחליף את סוג העבודה אותה ביצעו, דבר שמתאפשר לאחר אשפוז

אשוויץ צילום: רויטרס

בבית החולים". בבדיקתו במרפאה אובחנה דלקת מוגלתית באוזן והוא נדרש להתייצב לניתוח שהתקיים כמה ימים לאחר מכן.

בניתוח, מספר העליון, שברו את גולגולתו עם פטיש ואזמל, דבר שגרם לו לתהות האם באמת נדרש הליך זה או שהרופאים ביקשו להתאמן עליו - אסיר שנמצא בידיהם ואף אחד לא יתבע לדעת את שעלה בגורלו. הכאבים, הוא מספר, היו בלתי נסבלים. "את החיתוך בבשר לא הרגשתי כלל. מיד לאחר מכן החלו את שבירת הגולגולת, ומידי פעם הרגשתי כיצד מגרדים חתיכות של עצם באמצעות סכין. קשרו את רגליי וידיי כדי שלא אוכל להניע אותם, אני מאמין כי צווחתי נשמעו בכל הבלוק".

הפחד מ"בית הבראה"

לאחר הניתוח שכב מספר ימים בחדר התאוששות, שהיה קטן יותר מחדרי הבלוק והכיל מספר קטן של מיטות קומתיים, ונדבק בגרדת, מחלת עור מדבקת שהייתה נפוצה עד מאוד במחנה. באחד הימים החל לשוחח עם חולה שעתידי לשנות את חייו. "הוא היה פולני נוצרי והתחלנו לדבר עם הידיים.

הוא שאל מאיפה אני וכשעניתי שאני מיוון, ארו עיניו והוא שאל אם אוכל ללמד אותו יונית חדשה - השפה המדוברת ביוון. למחרת כבר התחלתי ללמד אותו בעזרת ספרוני תמונות קטנים שהוא היה מביא. התברר לי כי הוא חזיר פולני ובניגוד אלינו היהודים, היה בעל תנאים, קיבל חבילות של אוכל ועוד. הוא היה משלם לי בלחם שהציל אותי".

לימים, העליון, כחבר בוועד הבינלאומי של אסירי אושוויץ, ניסה לאתר את הנזיר הפולני. "לפני שנתיים נודע לי כי אותו חזיר נפטר בשנת 1983, לפני שיכולתי לפגוש אותו בשנית", הוא מספר, "אני אומר שניצלתי 'מן אללה' כי הנזיר היה שליח האלוהים שדאג להציל אותי".

עם אותו לחם ניסה העליון להציל את דודו. "הגיעו אלי שמועות כי דודי חזר למחנה והלכתי לבקרו. לא נתנו לי להיכנס לבלוק בו ישן אז כל שנותר לי הוא לשוחח עמו מהחלון. כשראיתי אותו לראשונה לא האמנתי למראה עיניי: דודי היה 'מוזלמן' אמיתי. מוזלמן היה כינוי למי שהפך עור ועצמות בלבד. נתתי לו מהלחם שלי והבטחתי שאחזור להאכילו שוב. כששבתי כמה ימים לאחר מכן הוא כבר לא היה בין החיים. אנשים מהבלוק שלו סיפרו כי נודע לו שאשתו ותינוקו מתו וכי לא מצא יותר טעם לחיות".

בהמשך הוכנס שוב לבית חולים לאחר שפצעים מוגלתיים כיסו את כל חלקי גופו. היה זה לקראת ראש השנה, וראש הבלוק של בית החולים כינס את כל היהודים ברחבה המרכזית, שנדרשו להסתדר במהרה בטור עורפי ולגשת אל פינת הטיפולים.

אשוויץ צילום: AP

כשהסתיימה מלאכת ריכוז האסירים, שקט נפל ברחבה ואנשי אס-אס נכנסו, "ביניהם הקצין המופקד על הבלוק שלנו וקצין רופא. המילה 'סלקציה' עברה בין האסירים שרעדו מפחד", הוא מספר, "כל אדם שהתייצב מול הרופא ושאר הקצינים פשט את כותנתו - הכסות היחידה של החולים השהים בבית החולים, ועמד מולו במערומיו. כך נקבע גורלו, לחיים או למוות.

"כשהגיע תורי הבחנתי בזוגות עיני הקצינים בוחנים את עורי המכוסה פרונקלים ותחבושות. התבקשתי להסתובב ואחד הקצינים נגע

בשרירים שבגופי כדי לבדוק את חוזקם. לאחר מכן שמעתי אותם דנים בלחש באיזה ערימה יש לשים את כרטיסי האישי, וכך לחרוץ את גורלי. כולנו ידענו שדין כל האנשים שכרטיסם נכלל בערימה אחת דינו חיים ואילו בשנייה מוות".

ימים של מתח וחרדה עברו על האסירים המצפים לחריצת גורלם, ובערב יום כיפור חזרו אנשי האס-אס אל בית החולים. "הם ציוו עלינו להיכנס מיד אל המיטות והוסיפו כי כל אחד שמספרו האישי ייקרא, יתבקש לגשת עם חפציו אל דלת הכניסה לאולם. אסירים אלו, הוא הוסיף, הינם בעלי מצב גופני ירוד והם יישלחו לבית הבראה. אפילו אז, כשהכל היה ידוע, הגרמנים לא היו מסוגלים לומר את האמת והמשיכו להסתיר את עובדת היותם מרצחים חסרי מצפון", הוא אומר.

עדים במדים

הקראת המספרים נמשכה שעה ארוכה ואכזרית. העליון נזכר כי תגובות אלו שמספרם האישי נקרא היו קורעות לב. "היו שבכו בכי חרישי ומתייפח, היו שזעקו ללא די, והיו שהשתוללו. אני בכל אותה העת התחבאתי כי פסיכולוגית חשבתי שכך אנצל, ובכל זאת למזלי, המספר האישי שלי לא הוקרא. באותה סלקציה נכח קרוב משפחה רחוק שלי שהיה חסון והוא, לעומתי, נקרא אל 'בית הבראה'".

מראה האסירים החולים צועדים אל המשאיות הייתה תמונה מקפיאת דם. העליון: "המחנה היה שקט ובזיכרוני עלו שירים ששרנו בבית הכנסת לרגל יום הכיפור. הבטתי בהם מהחלון ופתאום עלתה מבחוץ צעקה גדולה. החיילים דחפו והאיצו באסירים שבכו בידועם כי הולכים אל מותם הם, זוהי תמונה שאיני מסוגל לשכוח".

בהמשך הועמד למשפט על ידי אנשי האס-אס משום שביקש להעביר מכתב למכרה מעירו, שזיהתה אותו עת עבר ליד גדר המחנה. "ידעתי כי עונש כבד מצפה לי וחששתי עד מאוד", מספר העליון, "בימים הבאים הייתי נתון בחרדה גדולה וחייתי למוצא פיהם של הגרמנים, שלא איחר לבוא.

שער הכניסה למחנה אושוויץ צילום: AFP

"זומנתי למשפט בפני אחד ממפקדי האס-אס. הייתי מבוהל והרביתי להתפלל לאל הכל יכול שיצילני מידיהם. המשפט התנהל בגרמנית עם ליווי מתורגמן. מכתבי נח מול השופט שלגלג לדברי התקווה אותם כתבתי כדי להפיג את יאוושה של חברתי. עונשי היה 25 מלקות והעברה לקומנדו עונשים. כשבישרתי על המעבר לחברי לקומנדו, פניהם עטו ארשת שאמרה כי אינם מאמינים שיראו אותי שוב".

למחרת עבר לבלוק שעמד לרשות קומנדו העונשים. "העבודות בו היו קשות יותר, המשמעת הייתה נוקשה הרבה יותר, על כל הפסקה קצרה שלקחנו קיבלנו מכות רצח ולעיתים ללא כל סיבה נראית לעין". גם מהסלקציה השנייה הצליח להינצל.

"לאחר ימים ארוכים של עבודה חיכו לנו בשער של המחנה מפקדי אס-אס שבאו לבדוק את כושרנו הגופני. הם דחפו כל אסיר ומי שלא הצליח להישאר יציב בעמידתו – נלקח. הצמדתי את רגלי לקרקע כמה שיכולתי, ופתחתי פישוק קטן בין שתי רגליי כדי להטיב את יציבתי, דבר שהתברר כחכם. הקצין לא הצליח להזיז אותי ונשארתי בקומנדו".

בתחילת שנת 1945 רוח של תקווה נשבה אל המחנה. "חודשים קודם הגיעו שמועות על התקרבותו של הצבא האדום. דבר שהצביע על מצבם העגום של הגרמנים הוא הפעלת האזעקות שהפכו לתכופות נוכח מטוסי בעלות הברית שחגו מעל המחנה.

העליון: "באותה העת עברתי לקומנדו בו הועסקתי בניקיון, סיוד וצביעה וכדומה. אי סדר מוחלט שרר במחנה. מחסנים נפרצו, המטבח היה פתוח לכל ולא הייתה עוד חלוקת מזון מסודרת. כולנו אכלנו מכל הבא ליד, גנבנו אף בגדים ממחסן הבגדים ולבשנו אותם מתחת לפיג'מת האסירים,

מחכים לשעת כושר בה נוכל לברוח".

מאושוויץ הועבר כשישה ימים לפני שחרורו על ידי הצבא באדום. במחנה נותרו כ-8,500 אסירים שלא היה בכוחם ללכת ואותם תכננו אנשי האס-אס לרצוח לפני עזיבת המחנה. מינואר ועד לחודש מאי הועבר בין מחנות שונים באוסטריה.

שואת יהודי סלוניקי צילום: טלי בנדו לאופר

בשישי במאי 1945 שוחרר מחנה אבזנה, בו שהה כחודש וחצי, על ידי הצבא האמריקאי. ביום שחרור המחנה, הוא מספר, הייתה במחנה דריכות רבה מלווה בציפייה. "לאף אחד לא הייתה סבלנות להישאר בצריפים, וסיירו בחוץ. לקראת הצהריים נכנסו אל שער המחנה טנקים שבישרו עבורנו את החיים.

קולות שמחה בלתי נשלטים נשמעו מכל עבר, אי אפשר לתאר את הלך הרוח במקום. פתאום שמת לב לקבוצת אנשים הרודפת אחרי אדם, ולאחר שתפסו אותו החלו להכותו בחוזקה.

חיש מהר התפשטה השמועה על מעשי הליניץ' המתבצעים באסירים, ששיתפו פעולה עם הגרמנים. מאוחר יותר החלו להופיע דגלים מאולתרים של ארצות מוצא שונות של אסירי המקום. כשראיתי את דגל יוון ניגשתי אליו. היינו יותר ממאה אנשים, יהודים ונוצרים, לפתע פרצנו בשירת ההמנון היווני, שירה שלווה בהרבה דמעות והתרגשות גדולה".

ביוני 1946 עלה לישראל, נישא לחנה, הביא לעולם בן ובת, התגייס לחיל התותחנים והתקדם עד דרגת אלוף משנה. בהמשך עבד גם במערכת הביטחון. מזה שמונה שנים שהעליון חבר בהנהלה ובוועד המנהל של "יד ושם", של "מרכז הארגונים של ניצולי השואה בישראל", "הקרן לרווחת ניצולי השואה", "בית אבות רקאנטי לדוברי לאדינו", חבר בוועד הלאומי של אסירי אושוויץ וגם משמש כראש המערכת של הביטאון "תמיד תותחן" של עמותת "יד התותחנים".

בסוף 2007 עבר חוויה בלתי נשכחת כאשר שימש איש עדות במשלחת צה"ל "עדים במדים", המסיירת באתרים יהודיים ומחנות ריכוז לפולין. "זה היה הניצחון הכי גדול בשבילי", הוא אומר בגאווה, "לעמוד על האדמה הזאת, לבוש מדי צה"ל אותם ביקשתי בכל לשון ללבוש, ולצידי דגל מדינת ישראל ודגל צה"ל. אני ניצחתי".

רוצה לקבל את כל המבזקים של nrg מעריב לסלולרי שלך? לחץ כאן